Jess G. Berthelsens 1. maj-tale

Taler
Jess G. Berthelsen
Forbundsformand for SIK

Dato
1. maj 2022

Sted
Nuuk, Grønland

Omstændigheder
Sulinermik Inuutissarsiuteqartut Kattuffiat, *SIK*, Grønlands største lønmodtagerorganisation, dannet i 1956 under navnet *Grønlands Arbejder Sammenslutning* (GAS).

Læs om SIK på lex.dk

Sulisartut ataqqinartut, Nunarsuarmi sulisartut ulluanni tamassi pilluangaaritsi. Aamma qujanarsuaq sulilluarnissigut nunarput napatikkassiuk – ilisseqanngippammi nunarput ingerlasinnaanngilaq. Tassami ajoraluartumik eqqaaneqartuartarpoq sulisartut suliartunngitsoortartut, taakkualu kisimik pisuutinneqartarlutik soorlulusooq sulisitsisoq akisussaaffeqanngitsoq, pisuussuuteqanngitsoq. Pisuutitassarsiorneq qimallugu suleqatigiilluta tamatta suliartunngitsoortarneq aaqqiiviginiarniartigu.

Taama oqariarlunga erseqqissaatigissavara sulisartoqaterpassuaqaratta suliaminnik nuannarinnillutik suliartortuaannartunik ukiorpassuarnilu suliffimminnut tunniusimallutik sulisunik.

Soorlu ullumikkut Oda^q Olsenip Aningaasaateqarfiani sulisartut kattuffianni ilaasortaqatitta ilaannik arfinilinnik pisarnertut kajumissaasiiniarpugut – ilaat ukiuni 40-ni sulisimasut sulilu sulillutik, ataaserlu ukiuni 56-ini sulisimasoq sulilu sulilluni. Ilumummi sulisartorpassuaqarpoq suliffimminnik nuannarinnittunik sulisitsisuminnillu suleqateqarluartunik.

Periarfissarlu manna iluatsilluguttaaq sulisartoqatikka ataqqinartut Oda^q Olsenip Aningaasaateqarfianit kajumissaserneqartut qamannga pisumik pilluaqqungaarpakka.

Sulisartoqaterpassuakka, suliffissinnik sullitassinnillu ataqqinnillusi ukiorpassuit aalajaallusi sulisusi qujanaq. Puigussanngilarpummi sulisartorpassuaqarmat suliartortuaannartunik suliffimminnullu

ataqqinnittunik.

Periarfissaq manna iluatsilluguttaaq Naalakkersuisunngoqatigiittut nutaat pilluaqqorusuppakka. Neriuppunga inuiaqatigiit sulisartullu ukiuni tulliuttuni atugarissaarnerulernissaat qitiutillugu suleqatigiikkumaartusi.

Naalakkersuisooqatigiilersut arlalitsigut eqqarsaatissikkusuppakka:

Imaassinnaavoq nunatta ataqatigiissumik ingerlanneqartariaqarnera sulisartut kattuffianni siulittaasutut oqariartuutigiuarakku eqqumiigineqartartoq.

Aamma imaassinnaavoq aatsitassat uranimik akoqarpata akoqanngippataluunniit aatsitassarsiornerup nunatsinni annertunerusumik ingerlanneqartariaqarnera suaartaatigiuarakku eqqumiigineqartartoq.

Kisianniliuna ataqatigiissumik maannamullu ilisimaneqalersimasut aallaavigalugit tunngavilersorluni eqqarsarnissaq pisariaqartoq. Atagu una eqqarsaatigilaariartigu:

Maannakkut ajuusaarnaraluartumik Europami sorsuttoqalernera pissutigalugu ikummatissamik aatsitassanillu nunarsuarmi pilersorneqarneq sumi tamani nalorninartorsiorfiuvoq, sulisartoqatitsinnuttaaq annertuumik sunniuteqartussamik. Rusland annertuumik aatsitassarsiorfiuvoq, ilaatigut aatsitassat qaqutigoortut aammattaaq eqqarsaatigalugit.

Maanittaaq nunarsuarmioqataagatta nunarsuarmi mingutsitsinerup minnerpaaffissaaniitinneqarnissaanik pingaartitsisuuvugut.

Maannakkummi ajuusaarnaraluartumik orpippassuarnik piiaasoqaqqaartarpoq aatsitassat qaqutigoortut qallorumallugit. Uagut nunatsinni imannak orpippassuaqanngikkaluarluta avatitsinni orpippassuaqarnera toqqaannartumik ulluinnarni inuunitsinni iluaqutigaarput. Taamaattumik nunarsuarmioqataasutut mingutsitsinnginnissaq orpippassuarnillu piujuaannartitsinissaq aamma akisussaaffeqarluta suleqataaffigisariaqarparput.

Taavami uagut orpippassuaqanngitsumiittugut sooq aatsitassat qaqutigoortut uranimik akoqarpata akoqanngippataluunniit piiarsinnaassanngilagut – soorunami pinngortitamut avatangiisilu eqqarsaatigalugit minnerunngitsumillu

sulisartut peqqinnissaat eqqarsaatigalugu tamanna illersorneqarsinnaassappat?

Ilisimalikkat tunngavigalugit eqqarsarnissaq iluaqutaasarpoq – taamaassorisat pituttorfigiinnarnagit.

Ippassaq ilaatigut navianartorsuartut nalilerlugit oqallisigisat ullumi paasisaqarnerunikkut iluaqutissaalluartutut eqqortumillu atoraanni allanit navianarnerunngitsutut nalilerneqartarput. Soorlu atomip nukinga ikummatigalugu nukissiornerup "qorsuusumik nukissiornertut", imaappoq avatangiisinut ajoqutaanngitsumik nungusaataanngitsumillu nukissiornertut, isigineqalernissaa pillugu maannakkut EU-mi sulissutiginnittoqarnera maluginiarnarpoq.

SIK-p aatsitassarsiornerup inerisarneqarnissaanik kissaateqarnera soorunami aamma aningaasarsiornermut tunngassuteqarpoq – tassa nunatta karsiata aningaasanik amerlanerusunik immerneqarnissaa.

Kissaaterpassuaqarpugummi ullumikkut akissaqannginnerput pissutigalugu naammassisinnaanngisatsinnik.

Tamatta nilliavugut peqqinnissaqarfimmit pitsaanerusumik isumagineqarnissarput kissaatigalugu.

Tamatta nilliavugut utoqqartatta pitsaanerusumik isumagineqarnissaat piumasaralugu.

Tamatta nilliavugut akilersinnaasatsinnik inissaqartinneqarnissarput noqqaassutigalugu.

Tamatta nilliavugut paaqqinnittarfinnut akiliutivut millisinneqaqqullugit.

Tamatta nilliavugut angalaneq akikinnerulersinneqaqqullugu.

Tamatta nilliavugut meerartavut pitsaanerusumik atugassaqartinneqaqqullugit. Meerartavulli pitsaanerusumik atugassaqartinneqassappata angajoqqaat atugarisaat qiviartariaqarpavut – tassaniippullu aningaasarsiat.

Maannakkut nunatsinni aningaasanut inatsit ukiut tamaasa Inatsisartutsinnit

aalajangersarneqartartoq qiviarutsigu aningaasartuutit isertullu oqimaaqatigiipput – imaappoq aningaasat tamaasa atorpavut, tamattalu nilliaatigisavut pitsaanerusulissappata nunatta aningaasaqarnera pitsaanerungaalersittariaqarparput.

Tassaniipporlu aammattaaq politikerit akisussaaffeqartumik oqalunnissaat – neriorsuuterpassuaqartarpummi uffa nalunagu taagukkatik akissaqartinneqanngitsut.

Mittarfittaaleqaagunngooq! Tassami aanamineerarsuanngorpoq Nuummi mittarfiup tallineqarnerata naammassinissaanut. Tamatuttaarlu Ilulissani. Aammattaaq Qaqortumi mittarfissaq aallartinneqalerpoq.

Taamaattoq nikallorsaarianngikkaluarlunga aperusuppunga: Kikkunuku mittarfissaat aammalu tikittarfissaat sananeqartut?

Ersarissumik una oqaatigissavara: SIK-mi ilaasortatta mittarfiginavianngilaat aammalu tikittarfiginavianngilaat. Ilami timmisartornissaminnut akissaqanngillat!

Qanittukkut Qaanaamut ilaasortatsinnik ataatsimiisitsiartorpunga. Inuit marluuvugut. Qaanaamut uterlugulu 50.000 kruuneerpugut – aap, tutsarlunngilasi: 50.000 kr.

Takorloorsinnaavisiuk ilaasortatta qanoq ilillutik Qaanaaq qimassagaat? Takorloorsinnaavisiuk qanoq ilillutik sinerissamut ilaquttaminnut tikeraarsinnaanersut?

Naluara ilissi takorloorsinnaanerissi. Kisianni uanga tamanna massakkut takorloorsinnaanngilara, akissaqanngilluinnarpummi. Taava aperilanga: Ilaasortatta Qaanaami mittarfik sukkut iluaqutigigamikku?

Kalaallit Nunaat angeqimmat inukeqalunilu, manna iluatsillugu Nuuk qimalaarlugu Qaanaaq taareerakku tassaniitilaarallassavassi.

Nunarsuatsinni maannakkut mingutsitsineq annertuumik piuvoq. Ilaatigut uagut ulluinnarni pisariaqartitavut naammassiniarlugit, tassalu olie aammalu aatsitassat qaqutigoortut pissarsiariumallugit, nunarsuarmioqativut

aatsitassanik piiaapput ilaatigut mingutsitsisinnaanissartik soqutiginngilluinnarlugu. Allatorluinnarmi mingutsitsinnginnissamut malittarisassaqarput, uagutsinnit qasunganerujussuarmik piumaffigineqarlutik.

Taamaalilluni nunarsuatta kissakkiartornera ilutigalugu nuna qeriuaannartoq aakkiartorpoq. Tamanna nunatta avannaarsuani annertoorujussuarmik sunniuppoq. Nuna qeriuaannartoq Qaanaami aakkiartorpoq, tamannalu ilaasortatsinnut malunnaatilimmik sunniuteqapiluppoq. Qaanaami illut ilaat silataaninngaanniit allaat takuneqarsinnaanngorput uingasut – tamatumalu kingunerisaanik ussiitsorujussuanngorlutik, taamalu orsussamik atuisorujussuanngorlutik.

Taamaattumik Qaanaami immikkut qanoq iliuuseqarluinnartoqartariaqalerpoq.

Tassami uanga taamatut pisoqarnera ajunaarnersuartut nalilerpara. Immikkut aningaasaliisoqartariaqarluinnarpoq. Nalunngikkaluarpara oqartussaasut oqassasut ”akissaqanngilagut” – aningaasanimmi isaatitassanik maani nunami annertunerusumik eqqarsartoqanngimmat!

Ilaasortatta ulluinnarni atugarisaat ajuusaarnaraluartumik pitsanngoriartunngillat. Akit qaffakkiartorput ilaatigut maannakkut sorsuttoqarnera pissutigalugu. Taamaammat paaserusunnarpoq Naalakkersuisut ulluinnarni inuuniarneq pitsaanerulersinniarlugu qanoq iliuuseqassamaarnersut.

Nunani allani assigiinngitsunik periaaseqartoqarpoq innuttaasut ulluinnarni inuuniarnerat oqinnerulersinniarlugu.

Soorlu assersuutigalugu Danmarkimi orsussamut tapiisoqassaaq. Maani qujanartumik orsussap akiinik suli qaffaasoqannngilaq, kisianni sorsunneq sivitsussappat taamatut pisoqariaannaavoq. Nerisassat akii qaffapiluulerput, tamannalu ilaasortatta inuuniarnerannut annertuunik sunniuteqapiluttussaavoq.

Taamaattumik ineqarnermut tapiiffigineqartarnermik aaqqissuussinerup boligsikringip aaqqiivigineqarnissaa siullermik siunnersuutiginiarpara. Boligsikringimik tapiiffigitinnissamut killissarititaasoq

qaffangaatsiartariaqarpoq ilaasortatta meeraat annertuumik eqqornerlunneqassanngippata.

Maannakkut Ruslandip Ukrainemut saassutarinninnera pissutigalugu sulisartoqaterpassuavut qimarrapput.

Taava sooq nunarsuarmioqataasutut qimaasunik maani nunami aammattaaq tigusisinnaassanngilagut? Takorloorsiummi maani nunami sorsunneqartoq. Takorloorsiuk qaartartunik nakkaatitsivigineqartugut. Takorloorsiuk ilaquttavut, meeqqavut, qaartartumik eqqorneqarlutik toqutaasut. Takorloorsiullu annakkumalluta nunamut allamut qimaagaluarluta ornikkatsinni tigujumaneqanngitsugut. Ila-ila, qanoq ajortigissagaluarpa taamatut inissinneqaraluarutta...

Taamaattumik nunarsuarmioqataasutut akisussaaffimmik tigusilluta aamma qimaasunik maanga nunarujussuarmut tikilluaqqusisinnaasariaqarpugut. Taama oqarusunnarpoq, tassa ilaatigut oqariartortoqarmat qimaasunik tigusinissatsinnut maanna piareersimanngitsugut.

Qaqugumi qimaasunik tigusinissatsinnut piareersimalissagatta?

Ajuusaarnaraluartumik maannakkut pisortanut isumaqatigiissuteqarsinnaasimanngilagut, pisortat piumasaqasaaterput qanillattorumanngimmassulluunniit akissaqannginnaminngoooq.

Nalunngilarput ilisimallugulu nerisassanut nunatsinni akit qaffatsitereersut aammalu allaat ilimagineqarluni nerisassanut akit ilaatigut 15 – 20 procentimik qaffaateqassasut.

Tamanna politikerinit ilisimaneqarnerpoq/malinnaaffigineqarnerpoq?

Ilisimasimagunikku, malugalugu malinnaasimagunik, nunarsuarmi akit sukkasuumik qaffakkiartupiloortut, sooq taava qanoq iliuuseqarnianngillat? Naanguna Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq, naanguku taakkua qineqqusaaramik atugarissaarnerulernissatsinnik kissaateqarnerartut? Oqaasiinnaasimavaasiit?

Atugarissaarnerulernissatsinnik kissaateqarnerarput. Ilisimasimanerpaat

atugarissaarnerulissagutta aamma taava maani nunami aningaasanik amerlanerusunik isertitsisariaqartugut.

Politikerit kikkunnut tamanut allat aningaasarsiaannut qaffaasoqarnissaanik oqariartoqattaarput. Kingullermik aamma oqariartortoqarpoq aviisiliortunngooq KNR-mi atugarissaarnerusariaqarput, aamma aningaasarsiatigut.

Sulisartunuku ulluinnarni maani nunami napatitsisut ima soqutaanngissimatiginersut sunnguamilluunniit politikkikkut ilungersuuteqartoqarani taakkua pitsaanerusumik atugassaqartinneqarnissaannik anguniagalimmik?

Naanguku tamakku neriorsuuterpassuit? Kattuffinnut allanut isumaqatigiinniartunut akuleruteqattaariarlutik SIK-p isumaqatigiinniarneranut oqaaseqartoqarusunngivippoq – soorlu tassa qanii asserneqarsimasut.

Immaqa nutaamik eqqarsartoqartariaqalerpoq. Immaqa allaat eqqarsartoqartariaqalerpoq maani nunami sulisartunut sullisserusuttunut nutaamik partiiliornissaq ilami maannakkut sulisartut atugaat annertunerusumik attorneqarusunngillat.

SIK-p isumaqatigiinniuttagai suusupagineqarput, allaat akuleruffigisariaqanngitsutulluunniit isigineqarlutik. Pissutsit taamaattut illuanut saatinneqartariaqalerput.

Inuiaqatigiinnit paasineqartariaqalerpoq SIK-p nunatta karsiata aningaasivia tigumianngimmagu – timmiarsiummillusooq silugullugit karsip matuersaataanik Naalakkersuisut arsaarsinnaannginnatsigit.

Qatsulluinnarparpummi SIK pisuutinneqartuarmat aningaasarsiat taamatut inissisimanerannut. Nunatta karsiata matuersaatai SIK-p tigumianngilai. Akissarsianik qaffaasussat tassatuaapput Naalakkersuisut – taakkuupput kisimik nunatta karsiata matuanik ammaasinnaasut.

Taamaattumik piumasaraarput Naalakkersuisut maannakkut aningaasarsianik inuussutigineqarsinnaasunik qaffaassasut.

Qujanaq oqaaseqarsinnaagama. Ullup sinnerani ullorsiornerup nuannersumik ingerlaqqinnissaanik kissaappassi – maajip aallaqqaataani pilluaritsi!

Kilde
Manuskript tilsendt af taler

Kildetype
Digitalt manuskript

Tags
1. maj-tale, Fagbevægelsen, Kalaallisut Oqalugiaatit

URI
https://www.dansketaler.dk/tale/jess-g-berthelsens-1-maj-tale-2022